

La construcció del mercat de la plaça de Cuba —ha fet recentment cinquanta anys— va ésser el punt final de l'activitat urbanitzadora de l'antiga Horta del Lleó, iniciada la segona meitat del segle XIX.

Les incidències d'aquesta actuació són analitzades per Francesc X. Oller i Rovira, llicenciat en història i pèrit industrial.

DE L'HORTA DEL LLEÓ A LA PLAÇA DE CUBA

El mercat de la plaça de Cuba és situat en el lloc que ocupava una antiga horta, de superfície molt superior a la de l'actual plaça, anomenada horta del Lleó.

Aquesta horta, segons indica una certificació municipal, tenia l'extensió de 29.991,60 m², pràcticament 3 ha. L'esmentada certificació, datada el 17 d'abril de 1894, assigna a la finca un líquid imposable de 1.447,25 ptes.

Cal situar-nos a mitjan segle passat, als anys 40, per a poder seguir el procés transformador que va des de l'horta del Lleó fins a l'actual mercat de la plaça de Cuba.

Mataró era aleshores una ciutat dinàmica que, sota l'impuls de les fàbriques de filats de la primera etapa industrialitzadora, creixia, i canviava la seva fesomia urbana de manera molt ràpida.

Les indústries necessitaven molta mà d'obra per a poder atendre el seu creixement i, en conseqüència, la població obrera augmentava de manera continuada.

Els propietaris de finques agrícoles intentaven de canviar l'ús dels terrenys immediats al casc urbà, i a fi de treure'n una major rendibilitat, obrien nous carrers, edificaven cases i habitatges i els llogaven a la nombrosa classe obrera formada a redós del procés industrialitzador.

Concretament, l'any 1842, l'horta del Lleó és partida entre dos propietaris rendistes. Un d'ells ho és de ple dret; es tracta d'Antoni Viada. L'altre és l'hisendat barceloní Ramon de Matas, el qual no n'és encara propietari legalment, si bé només li manca alguna petita qüestió de tràmit.

Per acord municipal del 2 d'agost de 1842, es concedeix permís a Antoni Viada per poder edificar la seva part de l'horta del Lleó, amb la condició de cedir gratuïtament la superfície afectada per la nova plaça projectada, condició que aquest accepta.

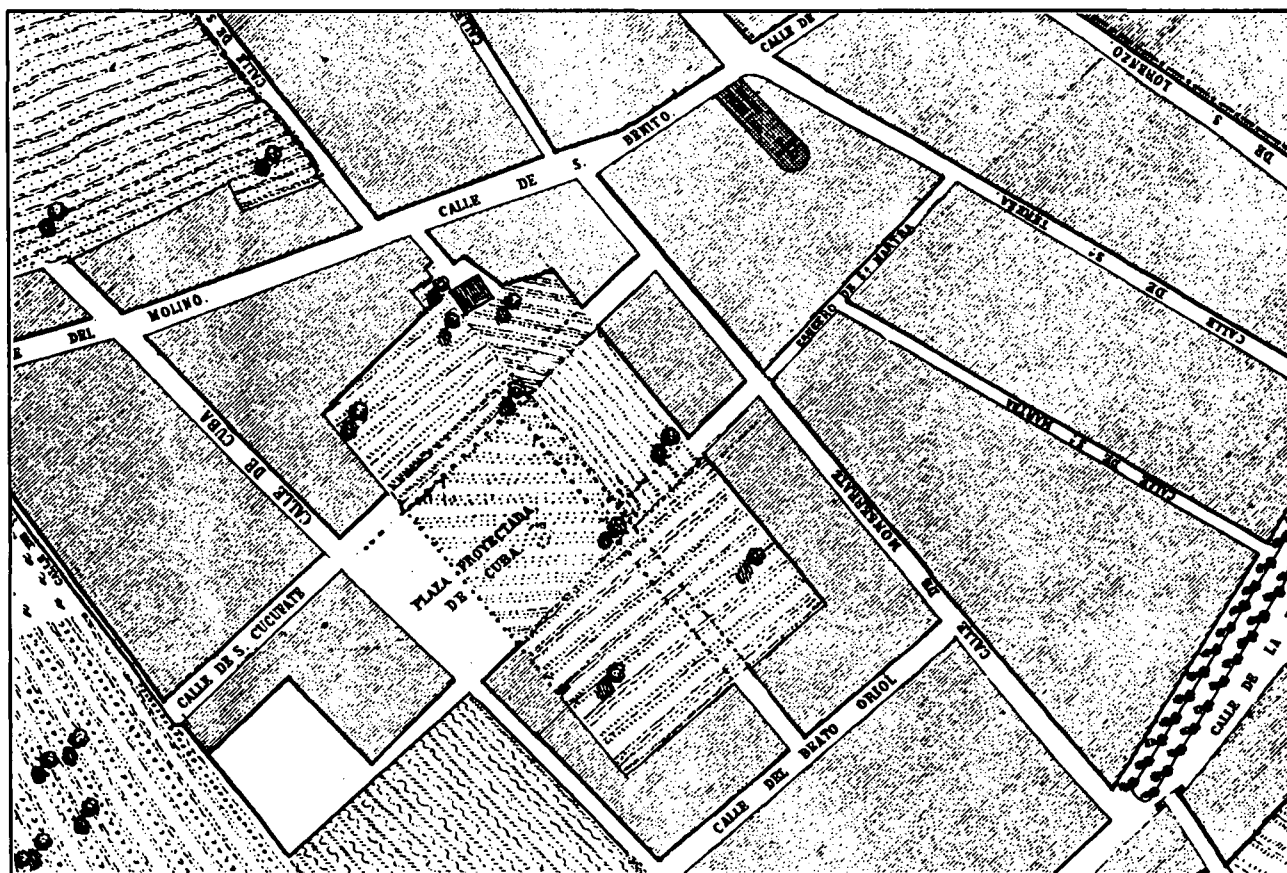
Cal especificar que ens estem referint a una primera plana, llavors en estat de projecte, situada a la part de ponent i ocupant només aproximadament un terç de l'espai que ocupa la plaça actual.

El mateix acord municipal aprofita l'avinencesa per establir que aquesta mateixa condició —la cessió gratuïta del terreny afectat per la plaça projectada— s'aplicarà a la resta de propietaris de l'indret que en el futur demanin permís per a edificar-hi. Clàusula que, evidentment, afecta l'esmentat Ramon de Matas.

En aquesta línia, l'Ajuntament, per acord data del 23 de desembre de 1842, accepta la cessió gratuïta que fan en Matas i en Viada dels terrenys necessaris per a la futura plaça i dona permís per a posar els mollons que assenyalaran les alineacions dels futurs carrers. Reserva feta que en Matas esperarà a fer-ho fins que hagi resolt la qüestió de tràmit que té pendent, o sigui, quan serà propietari de ple dret.

Però l'any 1843 el Consistori, d'acord amb l'informe de l'arquitecte municipal Miquel Garriga, modificarà aquestes alineacions en el sentit de donar més amplada als carrers i més superfície a la futura plaça.

Aquest acord (8 maig 1843), afectarà els terrenys d'en Matas i per això un dels regidors farà constar el seu vot particular en contra, en base al

L'horta del Lleó i la plaça de Cuba l'any 1852. Fragment del *Plano Geométrico de la Ciudad de Mataró* d'Ignasi Caballol.

perjudici ocasionat i a la vulneració d'un acord anterior.

Com a conseqüència d'aquesta modificació Ramon de Matas demanarà, i així se li concedirà, l'exoneració de la cessió gratuïta dels terrenys reservats per a la futura plaça i el permís per a edificar al costat de ponent del carrer de Montserrat i al costat de mar del carrer de sant Benet.

Veiem doncs, que el procés urbanitzador tira endavant amb les millores introduïdes. Per acord municipal del 26 de maig de 1843, s'anomenaran la plaça i els carrers de l'indret. La plaça es dirà plaça Nova. El carrer que va des del Camí del Mig fins a la plaça serà el carrer de Cuba. El nom d'aquest carrer acabarà donant nom a la plaça. I el carrer perllongació del de Sant Benet, serà el carrer del Molí.

En aquest mateix sentit Antoni Viada, l'altre propietari de l'horta demanarà, i per acord municipal de 3 de febrer de 1844 se li concedirà, d'anomenar els carrers d'Iluro i de la Unió, que s'obriran en la part d'horta de la seva propietat.

Veiem doncs, com es va estructurar el procés urbanitzador a la zona de la plaça de Cuba i també que la superfície més important del que avui és la plaça pertanyia a terrenys propietat de Ramon de Matas.

Consolidat el procés industrialitzador i en una conjuntura de *boom* econòmic i de procés inflacionari, i, per tant, d'empobriment general dels rendistes, l'hereu de Ramon de Matas, Teodor de Matas, vendrà la seva part de l'horta del Lleó al mestre d'obres Gregori Arch i Vila.

Gregori Arch és un empresari emprenedor, persona de relleu i prototipus dels nous dirigents que a Mataró, i en general a tota la part dinàmica del país, substitueixen els vells rendistes immobilitistes, que són ràpidament desplaçats per dinàmics comerciants i industrials, en molts casos exitosos *self made men*, com en el cas de Gregori Arch.

El nou propietari durà a terme l'obertura dels carrers projectats. Seran els de Sant Cugat, la Unió, Cuba, del Molí i perllongació del del Beat Oriol. També edificarà el costat de ponent del carrer de Montserrat i el costat de mar del carrer de Sant Benet.

Serà també el mateix Arch qui cedirà els terrenys dels vials i els corresponents a la plaça Nova. Embrió a ponent, tal com hem dit, de l'actual plaça de Cuba, nom que l'ús popular acabarà imposant, per tractar-se d'un eixamplament del carrer del mateix nom.

Quan el 1852 Ignasi Caballol, agrimensor i mestre d'obres, assessor municipal, aixeca el plà-

nol geomètric de la ciutat, la plaça, la petita originària, ja tenia edificada una part del seu perímetre, si bé encara a la part de llevant hi restaven terres de conreu. En aquest costat el plànol defineix, a nivell de projecte, la delimitació definitiva actual de la plaça.

Amb data del 29 d'agost de 1876 Arch presenta un projecte d'urbanització per a aquesta part de la plaça, que és desestimat per l'Ajuntament.

Serà el 28 de juny de 1877 quan Arch novament demana, i aconseguix per acord municipal del 7 d'agost del 1877, permís per a urbanitzar l'horta, obrint les perllongacions dels carrers de Sant Joaquim i de Sant Cugat, i endegar la construcció de 24 habitatges al costat sud de l'horta. Així mateix obrirà el vial del costat de mar de la futura plaça, i tancarà la part destinada a la seva ampliació, amb una tanca provisional de canyes. També cedirà al Municipi els terrenys previstos com a vials.

Però per aquest mateix acord se li obliga a respectar per a futur ús municipal, *por su justo valor, a juicio de peritos*, els terrenys previstos com a plaça en el plànol llavors vigent i, a l'espera del definitiu Pla d'Eixampla de la ciutat, que per aquests anys estan elaborant l'enginyer i poeta Melcior de Palau i l'arquitecte Emili Cabañes, Pla que enllestiren el 1878.

A la vista d'aquest acord, Arch, amb data 2 de març de 1879, "suplica" l'anul·lació de la part del dictamen acordat que afecta la futura plaça i alhora presenta i defensa el projecte d'edificar-hi 26 habitacles de "cós", de planta baixa i pis totes elles, en el solar, aproximadament els dos terços de la futura plaça, que és de la seva propietat. Però, en sessió del 28 de març de 1879, el Consistori decideix no acceptar la petició i reafirmar el futur ús públic del solar destinat a plaça.

En els anys següents veurem el solar obert al públic. Però encara serà propietat de Gregori Arch, qui finalment acceptarà la plaça. Acceptació que, en part, vindrà motivada per l'acció dels qui li compraren i edificaren solars a l'entorn de la plaça i, per tant, a més alt preu, i que van considerar-se *defraudados cuando el señor Arch pidió edificar en aquellos terrenos*.

Veurem utilitzar la plaça com a lloc d'esbarjo de les classes populars, amb presència de firaires, feres, andròmines, atraccions i envelats, com explica la premsa de l'època, quadres i vistes que a vegades fins i tot "atacaven la moral". Serà en una d'aquestes barraques on els mataronins veuran per primera vegada el cinematògraf. Adhuc l'Ajuntament, amb permís del propietari, hi plantarà arbres.

Aquesta situació arriba fins als anys 90, quan s'endega l'expropiació. El propietari no està d'a-

cord amb el justipreu del terreny i presenta recurs d'alçada. El 17 d'abril de 1894 se li reconeix una superfície expropiable de 2.517,45 m² i se li assigna un líquid imponible de 122 ptes., amb una quota de contribució anyal de 24 ptes.

Paral·lelament s'endega l'establiment d'un mercat de comestibles a la plaça. Amb data 30 de setembre de 1894 entra a l'ajuntament una instància, amb més de 200 signatures de veïns, propietaris i industrials, de la plaça i els entorns, on es demana de *convertir en mercado público la parte de la plaza de Cuba de propiedad del Común*.

El 17 d'octubre de 1894 el llavors arquitecte municipal Josep Puig i Cadafalch informa sobre la qüestió. En la part expositiva palesa la necessitat de desdoblant en dos el llavors únic mercat de comestibles de Mataró, el de la plaça Gran, tant per raons higièniques com de comoditat, especialment per a la *gente trabajadora que componen en Mataró el mayor número y no pueden disponer de mucho tiempo a recorrer 2.000 metros o más*. A més Puig i Cadafalch entén *que el mercado no debe estar en la plaza de Cuba más que provisionalmente, ya que este servicio público exige edificio propio*, i acompanya el seu informe tècnic amb una possible distribució en planta de parades de venda, que inclou 26 parades per a carn, 13 per a gallina, 13 per al peix i 78 per a verdures. També adjunta els dissenys, modernistes, de les corresponents parades de cada especialitat.

Amb data 31 d'octubre de 1894 l'Ajuntament convoca el concurs subhasta per a adjudicar els 26 llocs de venda de carn, tot fixant les condicions. La imposició del model de parada dissenyat per Puig i Cadafalch, i el fet d'incloure només un arrendament per a tres anys, faran que el dia 10 de novembre quedi deserta la subhasta. El Consistori replantejarà el tema i anul·larà les subhastes previstes per a les parades de les altres especialitats.

El 13 de novembre de 1894 l'ajuntament fixa noves condicions, entre les quals no hi figuren les dues que ja hem esmentat, objecte del fracàs de l'anterior subhasta. La postura mínima de sortida es fixa en 1,50 ptes.; el pam quadrat de superfície a ocupar i la fiança a dipositar per parada és de 10 ptes.

En la subhasta només s'adjudiquen quatre parades, però sabem, per certificació municipal del 14 de març de 1895, que *luego sin aquella formalidad se establecieron algunas mesas hasta quince*, i que també, per acord del 5 de març de 1895 es va *declarar libre de arbitrios la instalación de mesas de venta en aquel nuevo mercado y conceder además franquicias de arbitrios en lo sucesivo a los vendedores que en él ocupen puesto, por haber disminuido su número por no poder satisfacer el módico arbitrio establecido, por lo precario que es la vida del citado mercado y como medio de mejorar su situación*.

Veiem doncs, com la plaça de Cuba va prenent cos com espai destinat a la venda de comestibles, amb alts i baixos, però consolidant-se.

Així mateix, observem que les diligències expropiatòries, pel juny de 1896, es dirigeixen a Joan, Dolors i Josepa Arch, germans i hereus de l'intestat Gregori Arch.

Ja tombat el segle, en sessió del 5 de desembre de 1901, el Consistori decideix enaltir la memòria del *filósofo profundo, el inimitable y castizo escritor en el habla de Cervantes, el político consecuente e intachable, el desinteresado patriota y recto jurisconsulto don Francisco Pi y Margall* i l'honora donant el seu nom a la ja popular plaça de Cuba. Però la parla popular i quotidiana no incorpora aquesta nominació.

Serà a finals del 1920 quan s'inicia el camí cap a la construcció de l'actual edifici, i es nomena una comissió en la qual hi són presents Lluís Gallifa, arquitecte municipal, Ignasi Mayol, enginyer municipal, Josep Fatjó, veterinari municipal i Jaume Viñals, conseller del ram.

Resultat d'aquest encàrrec és un avantprojecte de mercat únic a la plaça de Pi i Margall, redactat pels esmentats Gallifa i Mayol, que no prospera, segurament, com explica més tard Gallifa en el seu informe-proposta del 17 de novembre de 1928, per considerar-se la seva ubicació, en tant que única, descentrada respecte al conjunt del nucli urbà.

Caldrà esperar fins el 2 de juny de 1924 perquè la Comissió Municipal Permanent prengui l'acord d'endegar i encarregar a l'enginyer municipal Ignasi Mayol i a l'arquitecte Eduard Ferrés l'estudi de les necessitats globals de mercats a la ciutat.

Fruit d'aquest estudi és l'acord municipal de 15 de novembre de 1924 en el qual es contempla i es dona llum verda a la promoció i construcció de dos mercats, un al centre històric, situat a la plaça Xica o de Sant Cristòfor, plaça del Beat Salvador i carrers veïns, i altre a la plaça de Cuba o de Pi i Margall.

Obviament, malgrat la preferència que se li donà reiteradament i fins i tot per acord de 14 de febrer de 1929, el nou mercat del costat de llevant no passarà mai del nivell de projecte; segurament les dificultats i els costos expropiatoris que comportava foren obstacles insalvables. Així ho podem deduir, que no dir, de la lectura de l'informe ja citat i proposta de cinc solucions alternatives que l'arquitecte Gallifa fa el 17 de novembre de 1928.

Per un costat es fa evident la necessitat de la ciutat de disposar ben aviat d'un o dos mercats coberts, i alhora també de les dificultats i dubtes

que el Consistori té sobre la seva ubicació. Al respecte cal citar la instància de data 8 de març de 1929, signada per més de 25 veïns, en la qual fan la proposta alternativa d'ubicar un sol mercat cobert a l'emplaçament del convent de les monges Carmelites Descalces, a l'actual plaça de les Tereses. A més, en aquesta instància, canten les excel·lències de la no realització del mercat cobert de llevant, en base a un possible projecte d'un passeig futur que aniria des de la Riera fins a la plaça Gran, o, àdhuc, fins al carrer de la Palma, i que contemplaria l'enderroc, avui ja fet, de l'Escola d'Arts i Oficis, i també de l'edifici de la Casa de la Ciutat, proposant la nova ubicació d'aquest a la plaça de Santa Anna.

La recta final, pel que fa al mercat de la plaça de Cuba, s'iniciarà a començaments del 1931. El 12 de gener els assessors municipals ja esmentats Gallifa i Mayol posen a la consideració del Consistori el projecte del mercat cobert.

En la memòria, tot fent esment de la configuració de la trama urbana de Mataró, aconsellen la realització de dos mercats coberts, un a la plaça Gran o de la Constitució i altre a la plaça de Cuba o de Pi i Margall. Per al de la plaça de Cuba planegen una superfície coberta de 2.000 m².

El projecte contempla una planta rectangular ubicada al centre de la plaça, amb una nau central de 20 metres de llum i 16 metres d'alçada al bell mig, i dos naus laterals de 7,50 metres. La longitud total serà de 60 metres.

Es preveuen 64 parades per a carn, gallina i similars, 32 per al peix i 164 per a les verdures.

S'assegura una il·luminació diürna mitjançant vidrieres i una d'artificial, paral·lela, equivalent. Es preveuen serveis de neteja i sanitaris, i, ubicats al soterrani, els magatzems i la cambra frigorífica, tal com requeria una instal·lació moderna.

El projecte considera també l'entorn. Es preveuen les voreres i la seva possible utilització per a la venda eventual, tal i com avui són utilitzades dijous i dissabtes. Es defineixen també els vials que circunden la plaça; es fixen unes calçades de 5 metres d'amplada en el sentit longitudinal i de 6,50 metres en el transversal.

El pressupost de les obres segons els esmentats tècnics, inclosa la urbanització dels carrers del voltant, és de 578.474,28 ptes., el qual serà cobert íntegrament amb un préstec hipotecari de la Caixa d'Estalvis de Mataró, amb la garantia hipotecària de l'Escorxador Municipal, i a eixugar, pel que fa a amortització i interessos, amb el que s'obtingui del propi mercat a construir.

El projecte i el corresponent pressupost foren aprovats per la Comissió Municipal Permanent

el 21 de gener de 1931. Les condicions econòmiques pactades amb la Caixa d'Estalvis, segons acord de la seva Junta de Govern del 25 de gener de 1931, foren el 5 per cent d'interès anyal i l'amortització en 20 anys, condicions, així mateix, acceptades i aprovades per la Comissió Municipal Permanent el 28 de gener de 1931.

Cal dir que, en aquest moment, segons esmenta la part expositiva de la instància de l'Alcaldia al ministre d'Hisenda demanant autorització per a l'esmentada operació econòmica, es reconeix per a Mataró una població superior als 27.000 habitants.

Finalment, en el Ple Municipal del 5 de febrer de 1931, s'acorda la construcció de un *Mercado Público Municipal en la plaza de Pi y Margall*, segons el projecte, memòria i pressupost dels esmentats Lluís Gallifa, arquitecte, i Ignasi Mayol, enginyer.

Encara el 25 de febrer de 1931 entrarà una instància a l'ajuntament amb més de 150 signatures, principalment de comerciants de la ciutat vella, en la qual es demana que no es construeixi el mercat de la plaça de Cuba si no es construeix alhora l'altre mercat previst a la part antiga de la ciutat. L'esforç serà recolzat per la petició de quatre consellers del propi Consistori, urgint la confecció del projecte i la tramitació del corresponent procés expropiatori, del mercat de llevant, que

l'Ajuntament en Ple pren en consideració el 2 de març de 1931. Amb aquest mateix sentit es manifestarà la Cambra de la Propietat Urbana, que l'11 de març de 1931 també es manifesta partidària simultània dels dos mercats.

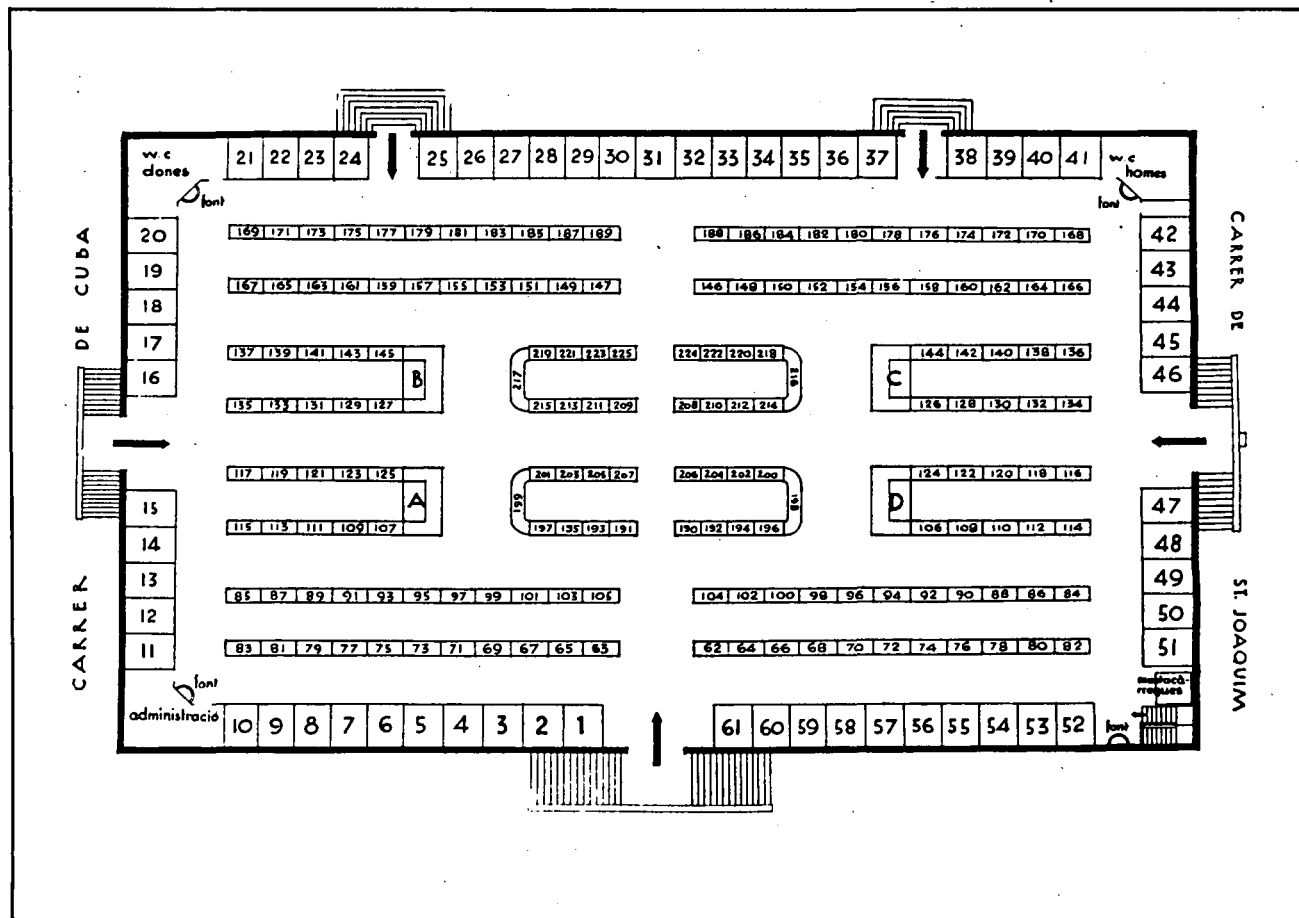
Els fets posteriors al 14 d'abril de 1931 significaran una aturada de tot el procés endegat i caldrà esperar la iniciativa de la Comissió Municipal de Millores, data del 13 de març de 1934, per a reiniciar la marxa, ratificant-se en tal propòsit l'Ajuntament Ple de data 20 de març de 1934.

La primera acció es concreta a esbrinar si la Caixa d'Estalvis manté encara el seu oferiment de l'any 1931. Aquesta institució contesta afirmativament el 12 d'abril de 1934, però fixa un termini màxim de sis mesos per a concloure l'operació; en cas contrari, s'hauria de renegociar.

El 17 de maig de 1934 s'acorda convocar subhasta pública per a l'adjudicació de les obres.

El 7 de juny de 1934 els comerciants de la ciutat vella insisteixen novament sobre el perjudici que per a ells representarà la no construcció simultània dels dos mercats, consideració que és desestimada.

Les diferents parades de la plaça de Cuba, segons un gravat de l'època de la inauguració. MASM.

Cal esmentar que en el procés aprovatori del projecte, pel que fa referència als seus aspectes tècnics, hi participà la Generalitat de Catalunya, la qual tenia les competències, i fou el seu Departament de Sanitat qui donà l'aprovació el 15 d'agost de 1934.

Finalment el 17 d'agost s'acordà la convocatòria de subhasta pública publicada en el "Butlletí Oficial de la Generalitat" núm. 234, data 22 d'agost de 1934. Les proposicions poden presentar-se fins el 27 de setembre.

Cal remarcar que el pressupost del projecte, data maig de 1934, que va a la subhasta, és de 578.474,39 ptes. És el mateix del projecte elaborat pel gener de 1931, circumstància avui inconcebible a partir de les conjuntures econòmiques habituals dels darrers decennis.

El 27 de setembre, davant del notari Emili Peris i Mas de Xexàs, es procedí a l'obertura de les sis proposicions presentades: Rafael Carreras i Carbonell, Fomento de Obras y Construcciones, S.A., Joan Riera i Bonet, Joan Nogueras i Cot, la Cooperativa d'edificació la Unió i Jaume Quera i Bonal.

L'adjudicació es féu al millor postor, que resultà ser Jaume Quera i Bonal, industrial de Barcelona. L'import, 459.995 ptes.

La Comissió Gestora de l'Ajuntament aixecà l'adjudicació a definitiva el 12 d'octubre de 1934 i el 18 d'octubre l'adjudicatari dipositava la fiança establerta (46.000 ptes.) a la caixa municipal.

Cal dir que el 21 de desembre de 1934 els directors facultatius de l'obra, Gallifa i Mayol, a la vista de la substancial rebaixa obtinguda a la subhasta, proposen dos pressupostos complementaris de millora del projecte inicial, un de 6.195,77 ptes. per a construir amb pedra picada de Girona els brancals i llindes de les cinc portalades d'accés al mercat, i altre de 3.183,50 ptes. per a la pavimentació dels passos amb panot de carborúndum, pressupostos que són aprovats per l'Ajuntament el 18 de gener de 1935.

Davant del notari abans esmentat, el 1r de març de 1935, es formalitzen el préstec i la hipoteca sobre l'Escorxador que el garantia, subscrits entre l'Ajuntament i la Caixa d'Estalvis de Mataró.

Per a poder iniciar les obres calgué traslladar el mercat. S'arrendaren uns terrenys situats entre els carrers de Sant Cugat (aleshores Amadeu Vives), Iluro, Castaños i Ronda d'Alfons XII (aleshores avinguda de la República). Al mateix lloc s'instal·là la font pública.

Les obres del mercat comencen pel gener de 1935. El contractista cobra els treballs fets per

certificacions mensuals, de les quals es reté un 20 per cent de l'import en concepte de garantia, percebent el contractista el 80 per cent restant. La primera certificació porta data del 13 de febrer de 1935.

En el desenvolupament de les obres no hi ha pràcticament cap modificació del projecte inicial, fet indicatiu del seu acurament tècnic. Un dels pocs canvis és la substitució del vidre blanc previst pel vidre blau avui encara existent; va representar un augment unitari de 4 ptes. el metre quadrat.

El 15 de gener de 1936 ja s'han acabat les obres, que duren, per tant, un any escàs. En aquesta data el Consistori, acompanyat dels facultatius Gallifa i Mayol i del constructor Quera, fa la visita d'inspecció per a procedir a la recepció provisional, que es planteja amb el següent resum de pagaments:

Satisfet a compte durant l'obra	384.207,26 ptes.	(80 p.c.)
A satisfer a la present recepció provisional	48.025,92 ptes.	(10 p.c.)
A satisfer a la recepció definitiva,	<u>48.025,92 ptes.</u>	(10 p.c.)
Total import	480.259,10 ptes.	(100 p.c.)

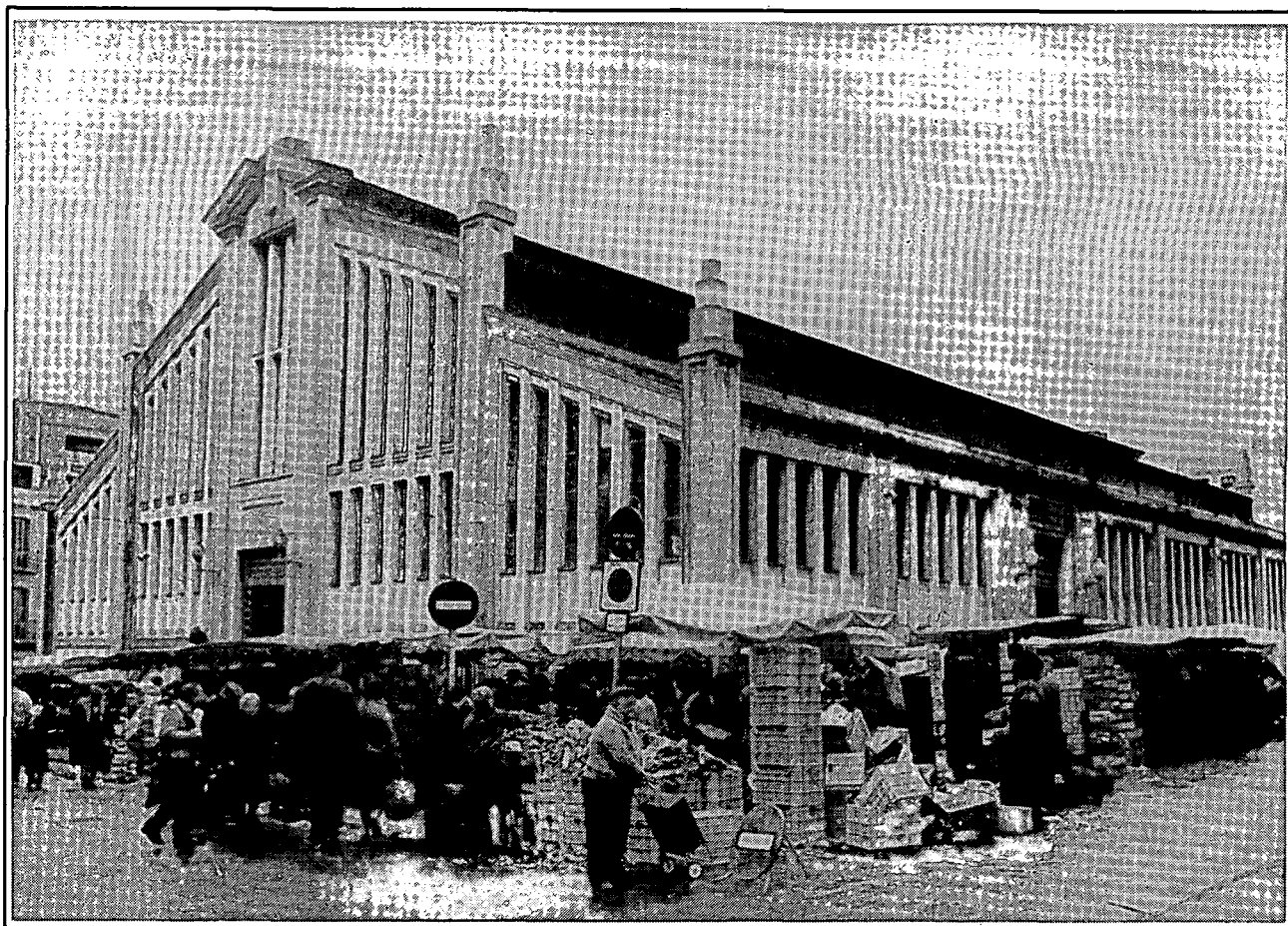
El 80 per cent satisfet durant el curs de l'obra fou liquidat mitjançant certificacions mensuals. El 10 per cent de la recepció definitiva serà pagat als sis mesos de la recepció provisional, junt amb el retorn de la fiança dipositada a l'inici de les obres.

Els llocs de venda foren adjudicats en pública subhasta, essent coberts la major part d'ells.

Finalment, dins les "Festes de la República", el nou mercat fou oficialment inaugurat la tarda del 12 d'abril de 1936, pel llavors alcalde Salvador Cruxent, amb presència del conseller de la Generalitat Joan Comorera.

Després de la inauguració i en normal funcionament, el mercat fou objecte d'algunes obres complementàries, a fi d'arrodonir la seva idoneïtat i seguretat, tant dels venedors com dels usuaris. Obres que foren dictaminades i aconsellades per la Delegació d'Indústria de la Generalitat, i per informe sol·licitat per l'Ajuntament a l'arquitecte Josep Ma. Deu.

D'entre aquestes obres hem d'esmentar l'acoblament del doble subministre d'aigua, a fi de prevenir tota interrupció del mateix, millores en les escomeses elèctriques de les parades, a fi d'ajustar-les a la normativa vigent quant a seguretat personal, la instal·lació de la cambra frigorífica,

La plaça de Cuba. Una visió actual.
Fotografia: Miquel Sala. MASM.

L'interior de la plaça de Cuba.
Fotografia: Miquel Sala. MASM.

l'enllumenat exterior, el passamà-barana de les escales d'accés, el parament d'espiralls a la coberta per evitar l'entrada de l'aigua de pluja, la instal·lació d'una reixa de desguàs a l'entrada del soterrani i la instal·lació d'un barri en l'escala d'accés a l'esmentat soterrani.

A fi de regular la vida i l'activitat del nou mercat, l'Ajuntament el dotà d'unes Ordenances interiors i d'un Reglament.

I ja com a últim acte administratiu, passat amb escreix del temps prefixat, el 26 de novembre de 1936 es signa l'acta de recepció definitiva de les obres i es paga al contractista el 10 per cent pendent, a més de retornar-se-li la fiança dipositada.

Aquest és el mercat de la plaça de Cuba, que sense importants modificacions ens ha arribat a nosaltres. Anomenat durant la nit franquista *Mercado de la Purísima Concepción*, no ha deixat mai d'ésser conegut com a mercat de la plaça de Cuba, fent honor a la plaça que l'acull, en la qual tampoc mai no prosperà el nom de Pi i Margall.

Avui, com tots sabem, el mercat és un important centre comercial d'articles alimentaris a la menuda, que, a més, els matins del dijous i sobretot, dels dissabtes, acull en les seves voreres exteriors pagesos i venedors eventuais, signe evident de la seva atracció i vitalitat.

Fet que també és evident pels nombrosos comerços que s'han ubicat no sols en el seu perímetre, sinó també en els carrers del voltant.

Francesc X. Oller i Rovira

DOCUMENTACIÓ UTILITZADA.

ARXIU MUNICIPAL DE MATARÓ.

- Acords municipals, llibre 45
Acord del 2 d'agost de 1842
Acord del 23 de desembre de 1842
- Acords municipals, llibre 46
Acord del 8 de maig de 1843
Acord del 12 de maig de 1843
Acord del 26 de maig de 1843
- Acords municipals, llibre 47
Acord del 3 de febrer de 1843
Acord del 16 d'abril de 1844

- Lligall ENS 27. *Expropiación terrenos para formación plaza Cuba.*
1877. 'Urbanización de la Huerta "El Lleó".
1879. Permiso denegado para construir 26 casas en Huerta Lleó (Cuba).
1894. Algunos antecedentes relativos al expediente sobre la expropiación de la plaza Cuba.
- Lligall FOM 15. *Expediente sobre establecimiento de un mercado en la plaza de Cuba.* 1894.
- Lligall AB 2. *Antecedentes sobre el cambio de nombre de la plaza Cuba por la de Pi y Margall.* 1902.
- Lligall HDA 80. *Expediente sobre construcción de mercados cubiertos.* 1924.